

ВПЛИВ ДИСПЕРСНОГО АРМУВАННЯ І ЗЕРЕН ПОНИЖЕНОЇ ПРУЖНОСТІ НА ВЛАСТИВОСТІ ДРІБНОЗЕРНИСТОГО БЕТОНУ

Кровяков С.О., Даниленко А.В. (Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса)

Досліджено і порівняно вплив зерен пониженої пружності різних фракції і дисперсного армування на властивості дрібнозернистого бетону. Показано, що введення зерен керамзиту розміром 0.315-0.63 мм дозволяє підвищити тріщиностійкість, ударостійкість і морозостійкість бетону.

Серед багатьох відомих у сучасному матеріалознавстві методів підвищення специфічних властивостей бетону, зокрема ударостійкості, тріщиностійкості і морозостійкості, в останні роки найчастіше застосовується дисперсне армування фіброю [1]. Менш поширеним, проте як показують результати багатьох досліджень [2-5], теж дуже ефективним методом є введення зерен пониженої пружності (часток - демпферів). З метою порівняння ефективності застосування зерен пониженої пружності і дисперсного армування, а також перевірки можливості сумісного застосування цих двох методів, були проведені описані нижче дослідження.

За рахунок розсіву було створено пісок зі штучним співвідношенням фракцій за масою (при використанні лише кварцових зерен): 1,25..2,5 мм – 20%, 0,63..1,25 мм – 30%, 0,315..0,63 мм – 20%, 0,16..0,63 мм – 30%. Експеримент проводився за 15-ти точковими D-оптимальним планом [6]. Співвідношення цемент/пісок у дрібнозернистому бетоні за масою було прийнято як 1:3 при застосуванні чистого кварцового піску. Варіювалися наступні три фактори складу:

X_1 – доля керамзитових зерен в піску фракції 0.315-0.63 мм, від 0 до 70% за об'ємом.

X_2 – доля керамзитових зерен в піску фракції 0.16-0.315 мм, від 0 до 70% за об'ємом.

X_3 – кількість поліпропіленової фібри Ваусон з діаметром 19 мкм і довжиною 12 мм, від 0 до 1.2 кг/м³.

У всі склади вводився суперпластифікатор С-3 у кількості 0.8% від маси цементу, використовувався портландцемент марки 400 Одеського цементного заводу і керамзитовий пісок Одеського керамзитового заводу з насипною масою 800 кг/м³.

За рахунок підбору кількості води всі суміші мали рівну рухливість - від 6 до 8 см по penetрації стандартного конусу. Тобто їх водопотреба залежала від складу і по результатам визначення В/Ц у 15 експериментальних точках була побудована експериментально-статистична (ЕС) модель [6] впливу факторів складу на даний показник (похибка експерименту $s_E = 0.010$):

$$\begin{aligned} \text{В/Ц} = & 0.434 + 0.011x_1 + 0.006x_1x_3 \\ & - 0.025x_2 + 0.019x_2^2 - 0.005x_2x_3 \\ & - 0.019x_3 \end{aligned} \quad (1)$$

По даній ЕС-моделі була побудована діаграма у вигляді кубу, яка показана на рис.1.

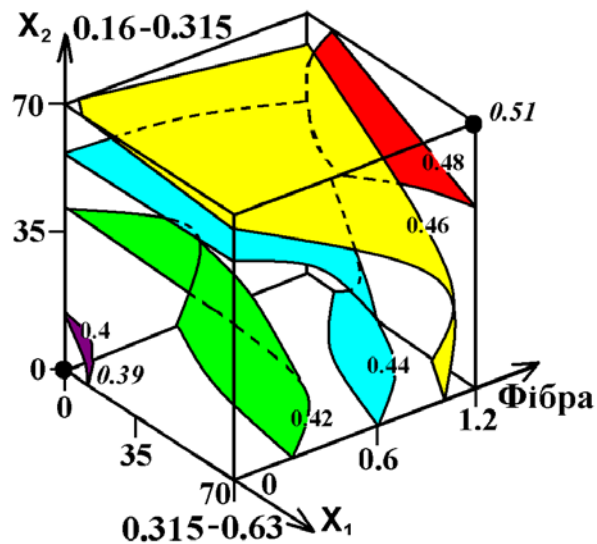

Рис.1. Вплив факторів складу на В/Ц суміші рівної рухливості

Аналіз моделі (1) і діаграми дозволяє сказати, що у межах факторного простору проведеного експерименту найменше В/Ц мають бетони без фібри і керамзитових зерен. Зміна кварцового піску фракції 0.315-0.63 мм на зерна пониженої пружності аналогічного розміру (керамзитовий пісок) майже не впливає на В/Ц (водопотребу) суміші, проте введення більш дрібних зерен 0.16-0.315 мм вже підвищують В/Ц. Введення фібри, природно, підвищує В/Ц суміші рівної рухливості.

Крім водопотреби досліджувалася однорідність суміші за показником її водовідділення. Слід відмітити, що суміші з керамзитовими зернами були більш однорідними в порівнянні з бетонними і фібробетонними сумішами без пористих зерен [7].

Міцність бетонів була досліджена як при нормальній (рівноважній) вологості, як і у сухому, так і у водонасиченому станах. Результати аналізу показали, що заміна до 70% кварцового піску «крупної» фракції 0.315-0.63 мм на керамзитові зерна майже не впливає на міцність бетону при стиску незалежно від вологості матеріалу. Введення поліпропіленової фібри також несуттєво впливає на міцність при стиску. Проте заміна піску «дрібною» фракції 0.16-0.315 мм на зерна пониженої пружності впливає на рівень R_b негативно, що пояснюється підвищенням водопотреби суміші і, відповідно, В/Ц.

На міцність на розтягування при згині варіювання факторів складу бетону оказує більш відчутний вплив. Заміна кварцового піску фракції 0.315-0.63 мм частками пониженої пружності (x_1) підвищує міцність бетону на розтягання при згині на 10-12% у всіх трьох досліджених ступенях вологості матеріалу. Причому, по мірі росту кількості фібри у бетоні ефективність введення часток пониженої пружності поступово знижується. Застосування дисперсного армування підвищує рівень R_{bt} на 10-15% майже незалежно від рівнів інших факторів. Введення «дрібною» фракції 0.16-0.315 мм керамзитового піску майже не впливає на міцність бетону на розтягання при згині.

Тріщиностійкість матеріалу оцінювалася по рівню критичного коефіцієнту інтенсивності напружень K_{1C} [8] за трьох-точковою схемою випробувань. Вплив факторів складу, які варіювалися, на тріщиностійкість дрібнозернистого бетону описується ЕС-моделлю ($\sigma_E = 0.017 \text{ МПа} \cdot \text{м}^{0.5}$):

$$K_{1C} (\text{МПа} \cdot \text{м}^{0.5}) = 0.333 + 0.007x_1 \quad \bullet \quad + 0.013x_1x_2 - 0.016x_1x_3$$

$$- 0.014x_2 \quad \bullet \quad \bullet \quad \bullet \quad \bullet$$

По моделі (2) була побудована діаграма у вигляді квадрата, яка показана на рис.2.а, що відображає вплив кількості часток пониженої пружності фракції 0.315-0.63 мм (x_1) і фібри (x_3) на тріщиностійкість бетону. Діаграма характеризує бетон без часток пониженої пружності «дрібної» фракції, тобто побудована при зафіксованому $x_2 = -1$.

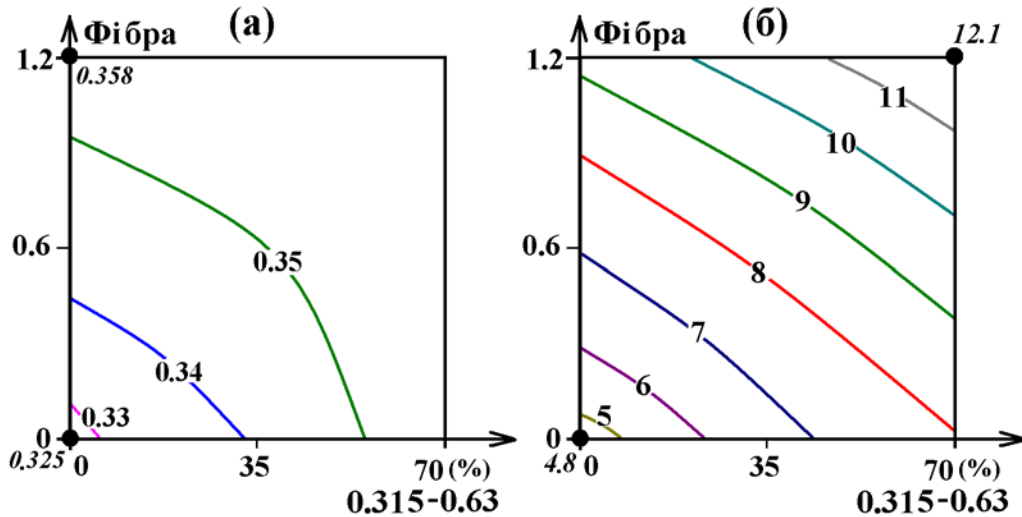

Рис.2. Вплив кількості часток пониженої пружності фракції 0.315-0.63 мм і поліпропіленової фібри на тріщиностійкість (а) і ударостійкість (б) бетону.

Аналіз діаграми дозволяє сказати, що збільшення кількості керамзитових зерен в піску фракції 0.315-0.63 у рамках факторного простору експерименту підвищує тріщиностійкість бетону на 12-14%. Майже аналогічний вплив на рівень K_{1C} оказує дисперсне армування бетону поліпропіленовою фіброю. Проте сумісне введення часток пониженої пружності і фібри вже не дає додаткового ефекту у підвищенні тріщиностійкості.

По моделі, аналогічній (1) і (2) була побудована діаграма на рис.2.б, що відображають вплив кількості часток пониженої пружності фракції 0.315-0.63 мм і фібри на ударостійкість бетону. Можна зробити висновок, що застосовані в нашому дослідженні технологічні прийоми дозволяють підвищувати ударостійкість бетону більш ефективно, ніж тріщиностійкість. Причому ударостійкість додатково поліпшується при сумісному введенні часток пониженої пружності і фібри – в сумі у 2.5 рази.

Зміна морозостійкості дрібнозернистого бетону при варіюванні факторів складу описується ЕС-моделлю ($s_E = 14$ циклів):

$$F(\text{цикли}) = 400 + 20x_1 - 30x_1^2 + 19x_1x_2 + 45x_3 \quad (3)$$

Діаграма, яка побудована по даній моделі, показана на рис.3. Можна зробити висновок, що заміна 40-50% кварцового піску фракції 0.315-0.63 мм частками пониженої пружності дозволяє підвищити морозостійкість дрібнозернистого бетону на 50-70 циклів майже незалежно від кількості фібри у композиті. Ведення «дрібної» фракції керамзитового піску 0.16-0.315 мм майже не впливає на морозостійкість. Позитивний ефект для

«крупних» пористих зерен можна пояснити створенням «резервної» пористості у бетоні, аналогічній ефекту при застосуванні повітрязалучуючих добавок.

Застосування дисперсного армування також позитивно впливає на морозостійкість бетону, що є відомим у матеріалознавстві фактом. Важливо відмитими, що вплив фібри на морозостійкість за масштабом майже співпадає з ефектом, який досягається за рахунок введення зерен пониженої пружності оптимального розміру. Проте застосування дисперсного армування можна вважати технологічно більш складною і коштовною операцією. Слід зазначити, що описані результати були отримані на дрібнозернистому піщаному бетоні. Для важких бетонів з крупним заповнювачем, в яких можливо більш якісне защемлення волокон фібри, ефективність порівняних технологічних прийомів (застосування зерен пониженої пружності і дисперсного армування) може бути іншою.

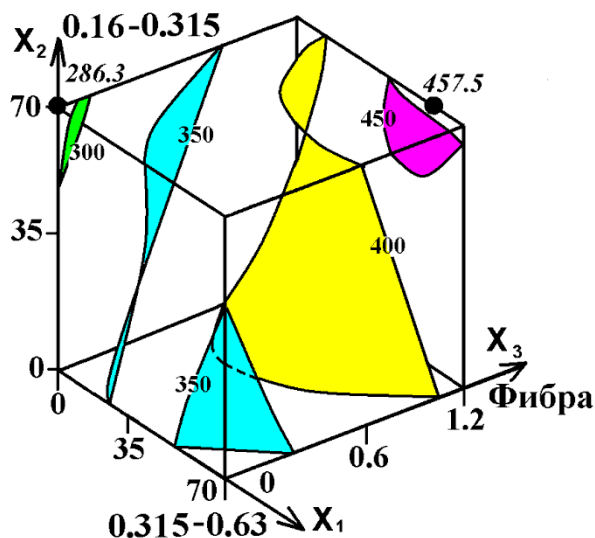

Рис.3. Вплив факторів складу на морозостійкість бетону (циклів).

Висновок. В цілому можна зробити висновок, що введення зерен пониженої пружності оптимального розміру дозволяє керувати властивостями дрібнозернистого бетону з ефективністю, практично рівною ефективності дисперсного армування. Для дрібнозернистого бетону оптимальною можна вважати фракцію розміром близько 0.5 мм (0.315-0.63 мм при використанні стандартних сит). Але, враховуючи економічний фактор, зокрема вартість волокон і технологічність приготування суміші, використання частки керамзитового піску як матеріали-демпферу у виробництві важкого бетону можна вважати більш вигідним.

Summary

Investigated and compared the impact of beans lowered elasticity of different factions and polymer fiber of fine reinforcement of concrete. Shown that the introduction of expanded clay grain size 0.315-0.63 mm to improve crack resistance, impact strength and frost resistance of concrete.

1. Рабинович Ф.Н. Композиты на основе дисперсно-армированных бетонов. Вопросы теории и проектирования, технология, конструкции / Ф.Н. Рабинович. – М.: Издательство АСВ, 2004. — 560 с.

2. Структурообразование и разрушение цементных бетонов // [В.В. Бабков, В.Н. Мохов, С.М. Капитонов, П.Г. Комохов] – Уфа: ГУП «Уфимский полиграфкомбинат», 2002. – 376 с.

3. Кровяков С.А. Анализ влияния демпфирующих частиц на трещиностойкость композитов в сухом и водонасыщенном состоянии с использованием пропорциональных

критериальных шкал / С.А. Кровяков // Мат-лы 47-го междуна. сем. МОК'47. – Одесса: Астропринт, 2008. – С. 61-63.

4. Кровяков С.А. Влияние демпфирующих частиц на свойства мелкозернистых бетонов при зафиксированной гранулометрии заполнителей / С.А. Кровяков, А.В. Даниленко / Будівельні конструкції: міжвідомчий науково-технічний збірник наукових праць (будівництво). Вип..72. К.: ДП НДІБК, 2009. – С. 99-104.

5. Кровяков С.А. Влияние демпфирующих частиц на свойства мелкозернистых бетонов в сухом и водонасыщенном состоянии / С.А. Кровяков, А.В. Даниленко / Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури. Вип. 34. – Одеса: Зовнішрекламсервіс, 2009. – С. 116-122.

6. Вознесенский В.А. Численные методы решения строительно-технологических задач на ЭВМ / В.А. Вознесенский, Т.В. Ляшенко, Б.Л. Огарков. – К.: Вища школа, 1989. – 327 с.

7. Кровяков С.О. Порівняння ефективності застосування зерен пониженої пружності і дисперсного армування при керуванні властивостями дрібнозернистого бетону/ С.О. Кровяков, А.В. Даниленко / Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Серія: Технічні науки. №14, 2010 р. – С. 163-168.

8. Зайцев Ю.В. Механика разрушения для строителей / Ю.В. Зайцев. - М.: Высшая школа, 1991. – 288 с.